

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדין

1. מדוע מלכי הדרום יצאו להילחם בגבעונים? מדוע דווקא בגבעונים ולא בעם ישראל?
2. השוו בין מלחמה זו לבין שתי המלחמות שנערכו עד כה.
3. מדוע לדעתכם ראה יהושע לנכון לשנות את סדרי הטבע? מה מטרת הנס?

אפשרויות למענה ולדין

מדוע יצאו מלכי הדרום להילחם בגבעונים? מה הפריע להם בכריתת הברית של הגבעונים עם ישראל? ייתכן שעצם כניעתם של הגבעונים לישראל מטילה פחד ומורא בקרב עמים נוספים שעלולים להיכנע לישראל. מלכי הדרום רוצים ליצור חזית אחידה בקרב יושבי הארץ, שלא יחשבו כלל על מעשה כניעה לישראל. מלכים אלו יוצאים להעניש את גבעון על ש'העזו' להיכנע לישראל.

ישראל נאמנים לבעלי בריתם, ולכן יוצאים לעזור לגבעונים. לפני היציאה למלחמה ה' מחזק את יהושע ואומר לו "אל תירא". מפני מה יהושע ירא? ייתכן שחשש שמא כיוון שלא שאלו את פי ה' על הברית עם הגבעונים, עשו שלא כראוי ולכן עלולים להפסיד במלחמה. ה' אומר ליהושע שיצא מיד למלחמה, כיוון שבזה שבאו הגבעונים וביקשו שלום - נְעִשָׂה קידוש ה' בעולם, ולכן הם ראויים להינצל.

במלחמה זו שותפו הטבע והנס. יהושע יצא להילחם עם חייליו באופן טבעי, אך הקב"ה סייע במלחמתם והשליך על הנסים מן המערכה אבנים גדולות מן השמים,³¹ וכן עצר מלכת את מהלך היום.³² הקב"ה מתאחד עם עם ישראל במלחמתו, וכך אנו מגלים שמלחמתו של עם ישראל היא בעצם מלחמתו של הקב"ה. מטרת הנסים היא להראות לעולם כולו שעם ישראל הוא נציגו של הקב"ה בעולם, וכשם שהשליח הנו יד ארוכה של המשלח, כך עם ישראל הנו היד הארוכה של הקב"ה, ולכן ה' שומע בקולו של יהושע. כן פירש המלבי"ם.³³

לסיום נאמר שמלחמה זו הועילה במיוחד לישראל, כיוון שישראל ניצלו את יציאתם של מלכי הדרום מעריהם הבעורות ויצאו להילחם בהם בשטחים הפתוחים של הארץ. מלחמה זו הביאה לכיבוש של שטחים

31 ניתן להזכיר מקומות נוספים בתורה שבהם השליך ה' מן השמים: א. במהפכת סדום בה השליך גופרית ואש מן השמים; ב. במכת הברד במצרים.

32 נחלקו המפרשים לכמה זמן נתארך היום, ומספר דעות נאמרו בזה: 1. למשך 6 שעות; 2. למשך 12 שעות; 3. למשך 24 שעות; 4. למשך 36 שעות; 5. למשך 48 שעות. [ילקוט מעם לועז עמ' קעה-קפ].

33 המלבי"ם מתייחס במפורש למטרת הנסים וכותב: "בתכלית שבעבורו נעשה הנס, שבכ"מ שנעשה הנס ע"י רצון ה' היה לפעמים להגדיל שמו הגדול, ולפעמים להגדיל מעלת ישראל, אבל בכ"מ שבא הנס ע"י תפלת הנביא היה או לכבוד השם, או להציל את ישראל מני צר, אבל לא שאל הנביא אות ופלא מעולם שיהיה תכליתו רק להודיע שה' נלחם לישראל, כי בכ"מ שהיתה ההצלה קרובה עפ"י טבע לא היה מבקש נס, ופה שכבר נצול ועפ"י טבע או נס קרוב אל הטבע, ומה שגזר יהושע על העמדת השמש היה רק להודיע כי ה' נלחם לישראל, נס כזה ע"י נביא לא היה לפניו ואחריו. ושיעור הכתוב, שלא היה כיום ההוא שישמע ה' בקול איש, מה שאיש נתן בקולו וגזר שרוצה להודיע ולפרסם כי ה' נלחם לישראל, וה' ישמע קולו וגזרתו שהוא על התכלית הזו, דבר כזה לא היה מעולם."

נרחבים בארץ.

ניתן לערוך השוואה בכיתה בין המלחמות המתוכננות שהיו עד כה לבין המלחמה שנערכה מול מלכי הדרום באורח פתע וללא תכנון.

המסרים העולים מן היחידה

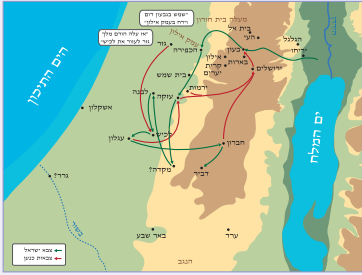
1. **כוחה של הקבוצה:** כל מלכי הדרום הבינו שרק באמצעות כוח הקבוצה ובמלחמה משותפת אפשר לנצח במלחמה.
2. **נאמנות להבטחות:** יהושע יוצא לעזור לגבעונים ולא מתחשב בסכנה העלולה להיווצר לעם ישראל במלחמה.
3. **ה' עוזר ומסייע לצדיקים:** יהושע מתפלל לה' שיעצור את מהלך היום הטבעי כדי לעזור לישראל במלחמה, וה' שומע לתפילתו.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. **שאלת הפנמה:** יעקב היה אחד מחיילי יהושע שחזה עם כל עם ישראל בנס המופלא שבו השמש עמדה במקומה ולא שקעה כבכל יום רגיל. ציירו את הנס כפי שראה אותו יעקב בעיניו.
2. הראו במפה את האזור שממנו באו מלכי הדרום, ובכלל זה את האזור הטופוגרפי שבו נלחמים בישראל (גבעון, בית חורון, עמק איילון וכד'). מומלץ להשתמש במפה טופוגרפית או ב"גוגל ארץ".

יחידה 25 - ניצחון על חמשת מלכי הדרום (ס"ו-מ"ג)

43 ספר יהושע | פרק י'

14. השלימו את סדר הכיבוש (היעזרו בפסוקים כח-מג):

יריחו _____

_____ תמשת המלכים _____

_____ ד _____

מקדש _____
עד _____

כל הארץ: _____
ההר וה _____
האשדות _____

42 ספר יהושע | פרק י'

יחידה 25 - ניצחון על חמשת מלכי הדרום וסיום כיבוש הדרום (ט"ז-מ"ג)

11. פסוק טז: לאן ברחו חמשת המלכים?

12. מהן שתי הפקודות שנתן יהושע?
פסוק יח: _____
פסוק יט: _____

13. פסוק כז: מה עשה יהושע לאחר מכן למלכי האמורי?

הל מור עמק איילון

44 ספר יהושע | פרק י'

51. השלימו (פסוק כח): "ואת מקדה לכד יהושע ביום _____."
"ויתן ה' את לכיש ביד ישראל וילכדה ביום (פסוק לב) _____."

16. מה שמו של מלך גור?

17. מדוע בכיבוש חברון השתמשו בלשון "וישבו" (פסוק לח)?

18. צרו תפוזות ובה המילים הבאות:
מקדה, אחזי צדק, נבעון, לכיש,
עוקה, מערה, יהושע, גור, שמש,
ירח.

הקדמה

יחידה זו ארוכה, ולכן את חלקה הראשון (פסוקים ט"ו-כ"ז) נלמד בעיון, ואת חלקה השני (פסוקים כ"ח-מ"ג) נלמד בבקיאות.

בחלק הראשון מתואר שישראל מנצחים במלחמה ותופסים את המלכים. יהושע אינו נעצר, אלא ממשיך במשימה להכות את אויביו. בסוף המלחמה יהושע מתפנה להעניש את מלכי האמורי.

מה יהיה יחסו של יהושע למלכים? מדוע לא כדאי לשחרר את המלכים, סוף-סוף למלכים אין על מי לשלוט ואינם יכולים להוות סכנה?

יהושע מצווה את קציניו לדרוך על צווארם של המלכים, ובסוף מכה אותם. איזו בעיה עומדת בפני יהושע? מה ניתן ללמוד מהתנהגות זו?

ניתן לציין שהתנהגות זו אינה מקובלת בימינו (בכל אופן במדינות מתוקנות), אך הייתה מקובלת בעולם העתיק. במבט חיצוני התנהגות זו אינה שונה מהתנהגותם של שאר העמים (בהמשך נראה שבמבט פנימי התנהגות יהושע שונה בתכלית).

בחלק השני מתואר אזור כיבוש גדול מאוד שמשתרע על כל חלקו הדרומי של ארץ ישראל. האזור הדרומי ביותר הוא ארץ גושן (כנראה מדובר בארץ השוכנת בגבול מצרים), האזור המערבי ביותר הוא העיר עזה, והחלק הצפוני ביותר הוא גבעון.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מה אנו יכולים ללמוד על היחס בין ישראל לשאר העמים, על פי הצורה שבה השפיל יהושע את מלכי האמורי?
2. האם מלחמות רבות של עם ישראל לא עלולות להשחית את המידות של הלוחמים? שאלה זו אינה מיוחדת לפסוקים אלה אלא לכל הפרקים בספר יהושע.

אפשרויות למענה ולדיון

השפלה מסוג זה הייתה נהוגה בעמים בימים קדומים. אך יש לציין שהשפלה כזו ע"י יהושע לא נבעה ממניעים של נקמה חלילה, אלא להיפך - ממניעים גבוהים. מחד, השפלת המלכים נועדה לחזק ולאמץ את רוח הלוחמים. מלחמה קשה וארוכה עומדת לפני עם ישראל, וחיוזוק מורלי זה מהווה מפתח להובלת הניצחון. מאידך, השפלת המלכים נובעת מהרצון לבטא את הצדק המוחלט שמוביל את עם ישראל במלחמה.

נראה שההבנה שעם ישראל נאבק על הבית שלו, ארץ ישראל, היא המפתח להכרה שהמלחמה שלו היא מלחמה צודקת. איננו עם 'כובש' שמתנהג באכזריות, אלא עם שנאבק במלחמה א-להית ובשליחות א-להית

שמטרתן להביא את עם ישראל לארצו, ומתוך כך להביא לשלום עולמי.

חכמינו אמרו שיהושע אפשר לאומות הגרות בארץ לכרות עם ישראל ברית שלום, ובזה האומות יהיו למס עובד.³⁴ האומות התנגדו להופעת ישראל בארץ ולכל הרעיונות המיוחדים שישראל מייצגים, וכנגד זה נלחמים ישראל.

כמובן, כבכל מלחמה עלולים יחידים להשחית את מידותיהם³⁵ במלחמה, אך אנו דנים באופן כללי על עם ישראל כולו, שמלחמתו צודקת והיא ציווי של הקב"ה, ולכן אינה מביאה חס ושלום להשחתת המידות.

המסרים העולים מן היחידה

אמונה בצדקת הדרך: יהושע כובש את ארץ ישראל כפי שה' ציווה. המלחמה דורשת מיהושע להתנהג באופן שלא היה נוהג בו באופן רגיל, וזאת כיוון שהוא מאמין שהקב"ה נותן לו את הכוח ואת ההצדקה למלחמה זו.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. ניתן לאייר את מורד בית חורון, אנשים נסים, ועליהם נופלות אבנים גדולות מן השמים. אפשר להביא תמונות של מורד בית חורון.
2. אפשר להביא תמונה של פתח של מערה גדולה. אם ניתן לחסום את המערה באבנים.
3. את המפה המתארת את ניצחונות ישראל יש להגדיל ולפשט יותר.

34 ירושלמי שביעית פרק ו' ורמב"ם הלכות מלכים פרק ו', הלכה ה'.

35 עיין אור החיים (דברים יג, יח).